

Türkçe Ders Notları

Sözcük Bilgisi

Tek basına bir anlamlı olan ya da anlamlı olmadığı halde cümle oluşturmaya yarayan ses ya da ses gruplarına sözcük ya da kelime denir.

Örnek: Evde ders çalıştım.

→ Yukarıdaki örnekte tüm sözcüklerin bir anlamlı vardır.

Örnek: Aksama kadar giderim.

→ Yukarıdaki örnekte "kadar" sözcüğünün tek basına bir anlamlı yoktur. Ancak cümle oluştururken kullanıyor.

☞ "gibi, ığın, kadar, ama, ancak, ile, de, daha ... v.b., kelimelerin tek başlarına bir anlamlı yoktur. Cümle içinde kullanıldıklarında, cümlede anlam bütünlüğünü sağlarlar.

Alistirma Yapalım: Cümleleri uygun sözcüklerle eslestirelim.

- *- Sinem keçi inatçıdır. ancak
- *- Mehmet geceye gelmedi. ığın
- *- Hakan çok zekidir biraz gevezedir. gibi
- *- Ödevini yaparsan o zaman ugursun. ile
- *- Garsıda manav kasaba uğradım. fakat
- *- Bu mahalleye bir gelmem. kadar
- *- Geç kaldığım uçağı kacardım. daha

3. Sınıf Türkçe Ders Notları

* - **Sözcükte Anlam**: Sözcükler cümle içinde farklı anlamlarda kullanılabilir.

Örnek: Bugün hava çok soğuk. → soğuk hava

Arkadosım bana soğuk davrandı. → ilgisiz

Örnek: Gantam çok **ağır** oldu. → ağırlık

Tren çok **ağır** ilerliyordu. → yavaş

Bana biraz **ağır** konustun. → kırıcı

⇒ "dökme" sözcüğünün farklı anımlarına bakalım.

* - Tabaktaki yemeği **döküm**. → boşaltmak

* - Tavuklara yem **döküm**. → serpmek

* - Ağacın yaprakları **döktü**. → kopmak

* - Küçük kız soclarını alına **döktü**. → solmak

⇒ "almak" sözcüğünün farklı anımlarını eşleştirin.

* - Tezgah bana oyuncak aldı. → mesafe

* - Bina temelden su alıyor. → satın almak

* - Dolap bu kadar esya almaz. → sızmak

* - Ankara - Gankırı arası iki saatte olduktan. → sigmata

3. Sınıf Türkçe Ders Notları

1- Es Anlamlı (Anlamdas) Sözcükler :

Okunuşları ve yazılışları farklı, anlamları aynı olan sözcüklerin es anlamlı sözcükler denir.

Örnek : yaşlı ↔ ihtiyar	siyah ↔ kara
meklep ↔ okul	öğrenci ↔ talebe
görev ↔ vazife	anı ↔ hatıra
hediyeye ↔ armağan	cevap ↔ yanıt
doktor ↔ hekim	öğretmen ↔ talebe

 Anlamları aynı olan bu sözcükleri cümle kurarken birbirlerinin yerine kullanabiliriz.

Örnek : Bu hayatında duyduğum en güzel anı.

Bu hayatında duyduğum en güzel hatıra.

! Sakın Unutma ! : Kalıplamış söz öbekleri, atasaları ve devimlerde sözcüğün es anlamısını kullanmak cümlenin anlam bütünlüğünü bozar.

Örnek : { Ak okue kara gün içindir. ✓
Beyaz okue siyah gün içindir. ✗

{ Üzüm üzüme baka baka karanır. ✓
Üzüm üzüme baka baka siyahlaşır. ✗

3. Sınıf Türkçe Ders Notları

2- Zıt Anlamlı (Karşılık) Sözcükler:

Anlam bakımından birbirinin kovası olan sözcüklerle zıt anlamlı sözcükler denir.

Örnek:	uzun → kısa	aci → tatlı
	doğru → yanlış	kalin → ince
	sert → yumuşak	gece → gündüz
	dost → düşman	ağır → hafif
	savaş → barış	güzel → gürkin

Bir sözcüğün olumsuz hali, o sözcüğün zıt anlamısı değildir.

Örnek: almak vermek (zıt anlamı) ✓
 almamak (olumsuzu)

gelmek gitmek (zıt anlamı) ✓
 gelmemek (olumsuzu)

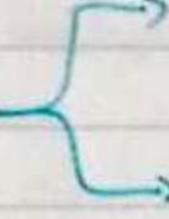
faydalı zararlı (zıt anlamı) ✓
 faydasız (olumsuzu)

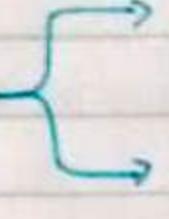
3. Sınıf Türkçe Ders Notları

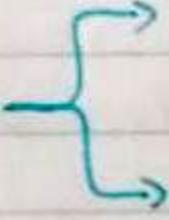
3- Es Sesli (Sestes) Sözcükler:

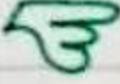
Yazılışları ve okunuşları aynı olduğu halde, farklı anlamlara sahip sözcüklere es sesli sözcükler denir.

Örnek:

Gay iaecek
Küçük akarsu

Haz Mevsim
Hazı yazmak

At Binek hayvan
Birseyi fırlatmak, atmak

 Özel isimler anlamlarını benzetildikleri varlıklardan aldığı için es sesli sayılmasızlar.

Örnek: Gül yarın bize gelecek.

Bahçeden gül topladım.

→ Özel isim olan Gül, çiçekler içinde eşsiz bir güzelliğe sahip olan gül çiçeğinden esinlenilmistir. Bu yüzden es sesli değilidir.

Örnek: Sahin Bey Ankara'ya gitti.

Havada uçan sahine bat.